

DEPARTEMENT
CULTUUR, JEUGD & MEDIA

ARMOEDETOETS OVER
HET VOORONTWERP
VAN BOVENLOKAAAL
CULTUURDECREET

Opgemaakt door het Departement Cultuur,
Jeugd en Media / 25.05.2023

5.2.2 Algemene aanbeveling 2: Besteed een structureel budget van de algemene werkings- en projectsubsidies van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden van het bovenlokaal cultuurdecreet aan vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede 24

5.2.3 Algemene aanbeveling 3: Heroriënteer het subsidiegeld van de projectsubsidies: Breid het subsidiegeld van de 3-jarige projectsubsidies uit. 1-jarige projectsubsidies mogen enkel bestaan als verlengingen van 3-jarige projectsubsidies, zodat positief geëvalueerde projecten beter kunnen verduurzamen. 25

5.2.4 Algemene aanbeveling 4: Voorzie een structureel budget van de werkingssubsidies voor de uitrol van de bovenlokale UITPAS en het waarborgen van een kortingstarief van 80 % voor mensen met een verhoogde tegemoetkoming. 26

5.2.5 Artikel-specifieke aanbevelingen 27

1 INLEIDING

In het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 kondigde de Vlaamse Regering de evaluatie van de eerste uitrol van het Bovenlokaal Cultuurdecreet van 15 juni 2018 aan en het voornemen om dit decreet desgevallend aan te passen. Daarnaast bevestigde de Vlaamse Regering dat ze zal blijven inzetten op de verbreding en verdieping van de vrijetijdsparticipatie van alle Vlamingen.

In de Beleidsnota Cultuur 2019-2024 benadrukte de minister het belang van de bovenlokale schaal en bevestigde hij de evaluatie van de eerste uitrol van het Bovenlokaal Cultuurdecreet van 15 juni 2018, met een eventuele aanpassing ervan als mogelijk gevolg. Daarnaast bevestigde hij ook het voornemen om het Participatiedecreet te optimaliseren.

De administratie evalueerde in 2021 de uitrol van het Bovenlokaal Cultuurdecreet. Het evaluatierapport wees erop dat het decreet nog erg pril was en dat er op dat moment nog weinig zicht was op de impact van de subsidie-instrumenten op het terrein. Op basis van de evaluatie van de eerste uitrol deed het evaluatierapport enkele aanbevelingen voor de subsidielijnen bovenlokale cultuurprojecten en werkingsubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokale cultuurwerking.

In uitvoering van de Beleidsnota Cultuur werd een optimalisatie- en heroriënteringsoefening opgestart, waarbij de mogelijkheid werd onderzocht om het Participatiedecreet en het decreet Lokaal Cultuurbeleid op te heffen. Daarbij werd per subsidielijn nagegaan welke van drie opties te verkiezen is:

- 1) Overhevelen naar een ander Vlaams beleidsveld of -domein;
- 2) Onderbrengen in een ander cultuurdecreet;
- 3) Stopzetten van een subsidielijn wegens niet meer doelmatig.

Als resultaat van deze oefening wordt voorgesteld om een aantal subsidielijnen uit het Participatiedecreet en het decreet Lokaal Cultuurbeleid op te nemen in voorliggend ontwerp van decreet, namelijk:

- uit het Participatiedecreet:
 - de subsidielijn lokale netwerken voor de bevordering van de vrijetijdsparticipatie van personen in armoede;
- uit het decreet betreffende het Lokaal Cultuurbeleid:
 - de subsidielijnen voor de Nederlandstalige bibliotheken en gemeentelijk cultuurbeleid in de Brusselse gemeenten;
 - de subsidielijn voor de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

De subsidielijn lokale netwerken voor de bevordering van de vrijetijdsparticipatie van personen in armoede heeft een weerslag op mensen in armoede. Daarom is dit ontwerp van decreet onderworpen aan de armoedetoets. In dit rapport onderzoekt de administratie de impact van het ontwerp van Bovenlokaal Cultuurdecreet op mensen in armoede. In hoofdstuk 2 worden de subsidielijnen van de huidige regelgeving toegelicht die zich rechtstreeks richten naar personen in armoede. In hoofdstuk 3 wordt het ontwerp van decreet toegelicht en de mogelijke impact onderzocht. Daarna worden in hoofdstuk 4 de bevindingen van relevant wetenschappelijk onderzoek belicht. In hoofdstuk 5 worden de aanbevelingen uit het advies van het Netwerk tegen Armoede over het ontwerp van decreet toegelicht en wordt er telkens een repliek op gegeven.

2.1.2 Werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokale cultuurwerking

Deze subsidielijnen richt zich niet expliciet naar personen in armoede. Het Bovenlokaal Cultuurdecreet stimuleert intergemeentelijke samenwerkingsverbanden wel tot beleidsveldoverschrijdende samenwerking, bijvoorbeeld met het beleidsveld Welzijn.

2.2 PARTICIPATIEDECREET

We bespreken hier enkel die subsidielijnen uit het Participatiedecreet die geïntegreerd worden in het voorliggend ontwerp van decreet.

2.2.1 Lokale Netwerken vrijetijdsparticipatie

2.2.1.1 Huidige regelgeving

Sinds 1 januari 2009 moedigt de Vlaamse overheid gemeenten, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie aan om op lokaal of bovenlokaal vlak een dynamisch beleid uit te bouwen voor de kansengroep personen in armoede. Op het terrein bestaat er een sterke nood aan meer samenwerking en overleg. Daarom zet de Vlaamse overheid via het Participatiedecreet bewust in op de creatie van lokale netwerken. Deze netwerken krijgen als opdracht de participatiedrempels weg te werken voor personen in armoede, op het vlak van cultuur, jeugdwerk en sport. Het decreet zet in op een sterke lokale regie met een volwaardige betrokkenheid van verenigingen van personen in armoede.

Een (inter)gemeentelijk lokaal netwerk bestaat minstens uit de gemeentelijke dienst(en) bevoegd voor vrije tijd (jeugd-, sport- en cultuurdienst), OCMW('s) en de verenigingen van personen in armoede die actief zijn in de gemeente of in het werkingsgebied van het intergemeentelijk samenwerkingsverband. Als er in de gemeente geen vereniging van personen in armoede actief is, worden andere relevante lokale organisaties die in hun werking onder meer personen in armoede als doelgroep hebben, verplicht betrokken bij het lokale netwerk. Het lokaal netwerk van de Vlaamse Gemeenschapscommissie moet bestaan uit de eigen diensten, bevoegd voor vrije tijd en de verenigingen van personen in armoede, gevestigd in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad die vanwege hun activiteiten tot de Vlaamse Gemeenschap behoren. Als er geen vereniging van personen in armoede actief is, worden andere relevante lokale organisaties die in hun werking onder meer personen in armoede als doelgroep hebben, verplicht betrokken bij het lokaal netwerk.

Voor het totale jaarlijkse Vlaamse trekkingsrecht heeft de Vlaamse Regering sinds 2009 tot en met 2025 een bedrag van 6.500.000,00 euro uitgetrokken. De VGC ontvangt hier minstens 6% van. In werkelijkheid is dit bedrag voor de VGC steeds tot deze 6% beperkt geweest. Het resterende bedrag is voor alle Vlaamse

2.3 DECREET LOKAAL CULTUURBELEID

2.3.1 Werkingssubsidies voor gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad voor de uitvoering van een cultuurbeleidsplan

Deze subsidielijn richt zich niet expliciet naar personen in armoede.

2.3.2 Werkingssubsidies voor gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad voor de organisatie van een gemeentelijke, Nederlandstalige openbare bibliotheek

Deze subsidielijn richt zich niet expliciet naar personen in armoede.

2.3.3 Subsidie aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie

Deze subsidielijn richt zich niet expliciet naar personen in armoede.

3 VOORONTWERP VAN DECREET OVER DE BOVENLOKALE CULTUURWERKING

3.1 ONTWERP VAN DECREET

3.1.1 Doelstelling en krachtlijnen

Het voorliggende ontwerp van decreet heeft tot doel om een kwalitatieve, duurzame, diverse en geïntegreerde cultuurwerking uit te bouwen, te stimuleren, te optimaliseren en participatie te bevorderen. Het ontwerp van decreet focust daarvoor op drie krachtlijnen.

Allereerst wil het ontwerp van decreet de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden versterken en streeft het naar een verdere ontwikkeling ervan, met als einddoel dat elke gemeente in Vlaanderen deel zal uitmaken van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking. Daartoe wordt binnen dit decreet enerzijds de ondersteuning van de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie opgeschaald tot een ondersteuning voor bovenlokale netwerken vrijetijdsparticipatie en geënt op de werking van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking. En anderzijds kadert ook

//

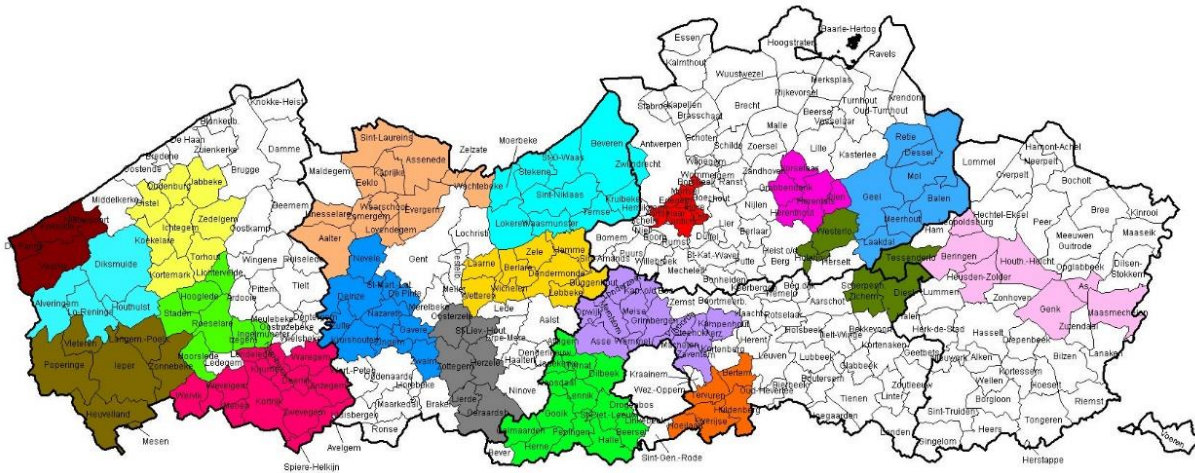
vrijtijdsaanbod in het werkingsgebied van het intergemeentelijk samenwerkingsverband en hun deelname eraan te stimuleren. Hierdoor wordt hun werking uitdrukkelijk verbreed tot de toeleiding van kansengroepen naar het culturele vrijtijdsaanbod en zal elk intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking hieraan aandacht moeten besteden.

Gedurende de subsidieperiode 2020-2025 worden er 19 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking gesubsidieerd op basis van het Bovenlokaal Cultuurdecreet van 15 juni 2018. In totaal nemen 147 gemeenten deel aan deze 19 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Dat is bijna de helft van alle Vlaamse gemeenten. Het kleinste samenwerkingsverband bestaat uit 4 gemeenten, het grootste uit 13 gemeenten. Gemiddeld genomen bestaat een intergemeentelijk samenwerkingsverband uit 7,7 gemeenten.

Samen hebben de 19 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden een werkingsgebied van 2.868.290 inwoners. Gemiddeld genomen bestaat het werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking uit 150.963 inwoners.

De tabel hieronder toont de verdeling van de 19 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden over de 5 provincies. Twee intergemeentelijke samenwerkingsverbanden overschrijden de provinciegrenzen.

Provincie(s)	Aantal aanvragen
Antwerpen	3
Limburg	1
Oost-Vlaanderen	4
Vlaams-Brabant	3
West-Vlaanderen	6
Antwerpen / Vlaams-Brabant / Limburg	1
Oost-Vlaanderen / Antwerpen	1
TOTAAL	19

Er wordt verwacht dat het aantal intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking de volgende subsidieperiodes verder zal stijgen. Bovendien zal ook de regiovorming een impact hebben op de samenstelling van de bestaande en toekomstige intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

3.2.5 Werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie

De nieuwe subsidielijn werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie richt zich wel specifiek naar mensen in armoede. De subsidielijn voor lokale netwerken vrijetijdsparticipatie uit het Participatiedecreet, wordt in dit ontwerp van decreet opgeschaald tot een subsidielijn voor bovenlokale netwerken vrijetijdsparticipatie. De intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking kunnen ervoor kiezen om een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie te organiseren met als doel om participatiedrempels van personen in armoede aan cultuur, jeugdwerk en sport in het werkingsgebied weg te werken.

Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie moeten volgende opdrachten realiseren:

- 1) Een werking uitbouwen rond vrijetijdsparticipatie voor personen in armoede binnen de bovenlokale cultuurwerking van het intergemeentelijke samenwerkingsverband;
- 2) Een structurele samenwerking creëren tussen alle relevante partners in het werkingsgebied door middel van de creatie van een bovenlokaal netwerk;
- 3) Gerichte acties nemen om de participatie van personen in armoede aan cultuur, jeugdwerk en sport te stimuleren.

Door de opschaling van lokale netwerken vrijetijdsparticipatie tot bovenlokale netwerken, hoopt de minister sterkere en meer slagkrachtige netwerken vrijetijdsparticipatie te realiseren. Kennis, expertise en middelen die lokaal soms beperkt zijn, kunnen binnen een intergemeentelijk samenwerkingsverband worden samengebracht, waardoor er een sterkere beleidsvisie rond vrijetijdsparticipatie kan ontwikkeld worden en de middelen efficiënter kunnen worden ingezet.

De beleidskeuze om de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie te integreren in het ontwerp van bovenlokaal cultuurdecreet en op te schalen tot bovenlokale netwerken vrijetijdsparticipatie als deelwerking van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking, betekent dat lokale besturen via het nieuwe decreet geen werkingssubsidies voor een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie meer zullen kunnen ontvangen, maar dat de werkingmiddelen zullen worden toegekend en beheerd door het intergemeentelijk samenwerkingsverband.

In 2023 ontvangen 173 Vlaamse gemeenten, één intergemeentelijk samenwerkingsverband (bestaande uit 5 gemeenten) en de Vlaamse Gemeenschapscommissie werkingssubsidies voor de organisatie van een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie (zie punt 22.12). Dat betekent dat op dit moment 178 gemeenten en de Vlaamse Gemeenschapscommissie beschikken over een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie.

In een poging om in te schatten hoe de transitie van lokale netwerken vrijetijdsparticipatie naar bovenlokale netwerken vrijetijdsparticipatie in de toekomst zou kunnen verlopen, heeft de administratie de overlap in kaart gebracht tussen de huidige 178 gemeenten met een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie en de huidige 19 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking.

Van de 178 gemeenten met een lokaal netwerk liggen er 85 gemeenten of 48 % in het werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking. Bij 3 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking beschikken op dit moment alle deelnemende gemeenten over een (individueel) lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie. Bij 3 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking beschikken op dit moment bijna alle deelnemende gemeenten over een individueel lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie.

Van de 178 gemeenten met een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie zijn er echter 93 gemeenten of 52 % vandaag niet gelegen in het werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking. Voor hen zal de overstap van een lokaal netwerk naar een bovenlokaal netwerk dus moeilijker zijn, omdat ze dan eerst een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking moeten oprichten. Om lokale besturen met een bestaand lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie voldoende tijd te geven om de transitie te maken naar een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie voorziet dit ontwerp van decreet in een overgangsregeling. Die bestaat erin dat gemeenten of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die in 2026 werkingssubsidies ontvangen voor een lokaal netwerk voor de bevordering van de vrijetijdsparticipatie van personen in armoede op basis van artikel 22 van het Participatiedecreet, eenmalig van 2027 tot 2032 nog werkingssubsidies kunnen ontvangen voor hun lokaal netwerk. Vanaf 1 januari 2033 stopt deze overgangsregeling en komen enkel nog intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking in aanmerking en niet langer lokale besturen.

////////////////////////////////////

3.2.6 Werkingssubsidies aan gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad om een gemeentelijk cultuurbeleid te voeren

De subsidielijn werkingssubsidies aan gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad om een gemeentelijk cultuurbeleid te voeren, richt zich niet specifiek naar mensen in armoede, maar heeft als doel het voeren van een kwaliteitsvol, duurzaam en geïntegreerd gemeentelijk cultuurbeleid. Het is dus mogelijk dat Brusselse gemeenten in hun gemeentelijk cultuurbeleid aandacht hebben voor de participatie van mensen in armoede en het wegwerken van participatiedrempels.

3.2.7 Werkingssubsidies aan gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad om een gemeentelijke, Nederlandstalige openbare bibliotheek te organiseren

De subsidielijn werkingssubsidies aan gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad om een gemeentelijke, Nederlandstalige openbare bibliotheek te organiseren, richt zich niet specifiek naar mensen in armoede, maar heeft als doel het organiseren van een hedendaagse en kwalitatieve gemeentelijke, Nederlandstalige openbare bibliotheek.

De Nederlandstalige openbare bibliotheken moeten daarvoor volgende opdrachten realiseren:

- 1) inspelen op maatschappelijke uitdagingen;
- 2) een onafhankelijk en pluriform informatieaanbod ter beschikking stellen, breed en zorgvuldig samengesteld, aangepast aan de behoeften van het doelpubliek en in een niet-commerciële omgeving;
- 3) een onlinecatalogus aanbieden vanuit het Eengemaakt Bibliotheekstelsel;
- 4) de raadpleging in de bibliotheek van alle informatiedragers en de uitlening van materialen en bestanden zo laagdrempelig mogelijk maken, in het bijzonder voor moeilijk bereikbare doelgroepen en voor mensen met een beperkt inkomen;
- 5) een optimale publieke dienstverlening garanderen op klantvriendelijke uren.

De acties die de openbare bibliotheek neemt om in te spelen op maatschappelijke uitdagingen kunnen ten goede komen van mensen in armoede. De keuze of de bibliotheek al dan niet inzet op het bevorderen van de participatie van mensen in armoede aan cultuur, ligt echter bij de Brusselse gemeente. Het ontwerp van decreet legt wel de verplichting op dat de raadpleging en uitlening van alle materialen zo laagdrempelig mogelijk moet zijn, in het bijzonder voor moeilijk bereikbare doelgroepen en voor mensen met een beperkt inkomen.

////////////////////////////////////

3.2.8 Werkingsubsidie aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie

De subsidielijn werkingsubsidie aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie heeft als doel om een kwaliteitsvol en duurzaam bovenlokaal cultuurbeleid in Brussel te stimuleren en om een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie te organiseren. De subsidielijn richt zich dus specifiek naar mensen in armoede, doordat de Vlaamse Gemeenschapscommissie onder meer de opdracht heeft om een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie te organiseren met als doel:

- 1) De creatie van een structurele samenwerking tussen alle relevante partners in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad door middel van de organisatie van een bovenlokaal netwerk;
- 2) Het nemen van gerichte acties om de participatie van personen in armoede aan cultuur, jeugdwerk en/of sport te stimuleren.

Door de integratie van het lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie van de Vlaamse Gemeenschapscommissie in de subsidielijn werkingsubsidie aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie, garandeert dit ontwerp van decreet de continuïteit van het (boven)lokale netwerk vrijetijdsparticipatie in Brussel.

4 WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

4.1 EERSTE ONDERZOEKEN

Tijdens het eerste werkjaar van de lokale netwerken liet het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media een wetenschappelijk onderzoek uitvoeren over de lokale netwerken dat haar weerslag vond in de uitgave Wyckmans, J. & Dierckx, D. (2009). Verboden voor onbevoegden. Naar lokale netwerken voor meer participatie aan cultuur, jeugdwerk en sport, Leuven: OASeS.

In 2010 gaf Demos in het kader van haar praktijkondersteuning van de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie en in het kader van de evaluatie van het Participatiedecreet in 2011 de opdracht aan Lieselotte Vanduynslager om een kwalitatief praktijkonderzoek naar de werking en betekenis van lokale netwerken ter bevordering van de vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede uit te voeren (Vanduynslager, L. (2010). Kwalitatief praktijkonderzoek naar de werking en betekenis van lokale netwerken ter bevordering van de vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede: Onderzoeksrapport, Brussel: Demos. Download: www.demos.be/lokale-netwerken).

Aangezien beide onderzoeken dateren uit de opstartjaren van de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie, meer dan 10 jaar terug dus, worden ze hier verder buiten beschouwing gelaten.

coördinator de rol van facilitator opneemt dan faciliteert hij of zij het beslissingsproces in het netwerk. De beslissingen worden genomen door de netwerkpartners. De rol van opdrachtgeverschap wordt het minst gehanteerd, maar wordt niettemin bij zowel visie, doelstellingen en acties in beperkte mate opgenomen. Bij het opstellen van de acties tonen de resultaten aan dat de rollen van facilitator en opdrachtgeverschap in dezelfde mate worden opgenomen. Indien de coördinator de rol van opdrachtgeverschap opneemt, dan wil dit zeggen dat hij of zij alle touwtjes in handen heeft binnen het netwerk. De coördinator neemt de beslissingen en verdeelt de taken.

De netwerkcoördinatoren in de grote gemeenten en steden hanteren bij het opstellen van de visie, doelstellingen en acties in veel grotere mate de rol van facilitator dan hun collega's bij de kleine gemeenten. De rol van coproducent bij het opstellen van de visie en acties wordt bij kleine en grote steden en gemeenten in nagenoeg dezelfde mate opgenomen. Bij het opstellen van de doelstellingen wordt de rol van coproducent een stuk meer opgenomen door de coördinatoren in de kleine gemeenten dan bij de grotere gemeenten/steden. De rol van opdrachtgeverschap wordt meer opgenomen door coördinatoren in de kleinere gemeenten dan door hun collega's in de grotere gemeenten/steden. Dit geldt zowel voor de visie als voor de doelstellingen en acties, maar deze bevinding komt in zeer sterke mate naar voor bij het opstellen van de doelstellingen.

De gemiddelde netwerkcoördinator kan zich vinden in de visie op vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede die binnen zijn of haar netwerk gehanteerd wordt. De doelstellingen binnen de netwerken worden geëvalueerd en de coördinatoren vinden dat deze bereikt worden. Deze doelstellingen liggen in lijn met de binnen het netwerk gehanteerde visie. Ook de acties worden geëvalueerd door de netwerken, de coördinatoren vinden ze effectief. Een relatief grote groep coördinatoren (42.9%) vindt de hoeveelheid ondernomen acties onvoldoende, maar het zijn volgens hen wel de juiste acties die ondernomen worden. Deze acties zorgen er ook voor dat de doelstellingen gehaald worden. De communicatie binnen de netwerken verloopt goed, de beslissingen worden op een goede manier genomen en er wordt op een integrale en intersectorale manier gewerkt. Het lokaal bestuur geeft autonomie aan de coördinatoren om visie, doelstellingen en acties te bepalen. Die autonomie is het grootst bij het bepalen van de acties. Netwerkcoördinatoren in de kleine gemeenten krijgen meer autonomie van het lokaal bestuur bij het bepalen van de visie, doelstellingen en acties dan hun collega's in de grotere gemeenten/steden.

Bij de meerderheid van de lokale netwerken hebben mensen in armoede op vlak van visie, doelstellingen en acties van bij het begin inbreng. Daarnaast wordt bij de meerderheid van de netwerken rekening gehouden met hun expertise. De onderzoekers merken echter op dat een relatief groot aantal coördinatoren aangeeft dat er geen rekening is gehouden met de expertise van mensen in armoede en dat hun inbreng niet van bij het begin aanwezig was. Dit komt het sterkst naar voor bij het opstellen van de visie, maar valt ook op bij de doelstellingen en acties. Nog opmerkelijker is dat de coördinatoren de stellingen dat deze inbreng richtinggevend is, lager inschatten dan de stellingen dat de doelgroep betrokken is. De stem van mensen in armoede in het lokaal netwerk is volgens de netwerkcoördinatoren van grote gemeenten/steden beter vertegenwoordigd dan volgens de coördinatoren in de kleine gemeenten. Voor het opstellen van de visie, doelstellingen en acties blijkt dat in de grote gemeenten/steden mensen in armoede meer inbreng hadden van bij het begin dan in de kleine gemeenten. Daarnaast wordt de inbreng van mensen in armoede bij het

Hoewel de resultaten aangeven dat digitale media als smartphone, computer en laptop hun intrek hebben genomen in het dagelijkse mediagebruik van de Vlaming, blijkt de digitale kloof nog niet helemaal weggewerkt. Zo blijkt het frequente gebruik (meermaals per dag) van computer of laptop nog steeds vooral beperkt tot hoger opgeleiden (70%), en geeft zo'n 45% van de lager opgeleiden aan de voorbije week geen gebruik te hebben gemaakt van een computer of laptop. Gelijkaardige verschillen tekenen zich af in het gebruik van smartphones, waar hoger (89%) en midden opgeleiden (79%) vaker meermaals per dag een smartphone gebruiken dan lager opgeleiden (58%). Zo'n 30% van de lager opgeleiden geeft bovendien aan de voorbije week geen smartphone te hebben gebruikt (idem, p. 7).

Tot slot vinden de onderzoekers het ook belangrijk om in het oog te houden wie er sinds of door corona minder aan sport doet. Zo merken we bijvoorbeeld een (grote) daling in de participatiegraad bij mensen zonder diploma secundair onderwijs. Het is belangrijk dat er vanuit het sportbeleid voldoende aandacht blijft gaan naar deze belangrijke, maar ook kwetsbare groep van mensen (idem, p. 9).

5 ADVIES VAN HET NETWERK TEGEN ARMOEDE

5.1 BELEIDSPARTICIPATIEF TRAJECT

In het kader van deze armoedetoets doorliep het Netwerk tegen Armoede een beleidsparticipatief adviestraject met 7 armoedeverenigingen:

- A'kzie
- BMLIK
- De Schakel
- t' Kringske
- t' Lampeke
- Vierdewereldgroep Mensen voor Mensen
- Wijkcentrum De Kring

In het kader van dit adviestraject gaf het Netwerk tegen Armoede op 29 juni 2022 een algemeen advies over de heroriëntering van het participatiedecreet¹. Op 14 september 2022 gaf het Netwerk tegen Armoede haar algemene bezorgdheden en aanbevelingen mee over de optimalisatie van het bovenlokaal cultuurdecreet². Op 7 maart 2023 gaf het Netwerk tegen Armoede ten slotte haar officieel advies over het voorontwerp van decreet betreffende de bovenlokale cultuurwerking.

¹ <https://netwerktegenarmoede.be/nl/nieuws/2022/in-gesprek-met-kabinet-jambon-over-participatiedecreet>

² <https://netwerktegenarmoede.be/nl/nieuws/2022/in-gesprek-met-kabinet-administratie-cultuur-over-de-optimalisatie-van-het-bovenlokaal-cultuurdecreet>

vrijtijds participatie en meer bepaald voor de realisatie van de opdrachten vermeld in artikel 40 van het ontwerp. Deze bijkomende middelen die een intergemeentelijk samenwerkingsverband kan ontvangen naast de werkingsmiddelen voor de bovenlokale cultuurwerking, zijn wel specifiek voorbehouden om participatiedrempels van personen in armoede aan cultuur, jeugdwerk en sport in het werkingsgebied van het intergemeentelijk samenwerkingsverband weg te werken. Tijdens het jaarlijks toezicht zal het intergemeentelijk samenwerkingsverband dan ook moeten aantonen dat deze bijkomende middelen specifiek voor dit doel zijn besteed. De concrete manier waarop de werkingssubsidies zullen berekend worden, zal door de Vlaamse Regering worden bepaald in het uitvoeringsbesluit.

5.2.3 Algemene aanbeveling 3: Heroriënteer het subsidiegeld van de projectsubsidies: Breed het subsidiegeld van de 3-jarige projectsubsidies uit. 1-jarige projectsubsidies mogen enkel bestaan als verlengingen van 3-jarige projectsubsidies, zodat positief geëvalueerde projecten beter kunnen verduurzamen.

Het Netwerk tegen Armoede betreurt dat, ondanks de herhaaldelijke aanbevelingen dat projectsubsidies voor mensen in armoede een looptijd moeten hebben van minstens 3 jaar en er aandacht moet besteed worden aan de gevolgen op lange termijn voor de deelnemers, het Netwerk tegen Armoede vaststelt dat er in het voorontwerp geen rekening is gehouden met deze eis. Het Netwerk tegen Armoede pleit voor een heroriëntering van de projectsubsidies zodat het budget voor 3-jarige projectsubsidies systematisch verhoogd wordt. Het Netwerk tegen Armoede hoopt er op die manier voor te zorgen dat er in de toekomst meer langdurige projecten ter bevordering van vrijetijds participatie van maatschappelijk kwetsbare doelgroepen toegekend zullen worden.

Daarnaast ziet het Netwerk tegen Armoede wel heil in één-jarige projectsubsidies, maar enkel als zij dienen voor de verlengingen van goed werkende projecten, omdat op deze manier een buffer voor verduurzaming wordt ingecalculleerd.

Repliek

Dit is een begrijpelijke bezorgdheid van het Netwerk tegen Armoede maar de subsidielijnen voor kleine bovenlokale cultuurprojecten en voor grote, transversale cultuurprojecten zijn niet uitsluitend bedoeld als ondersteuning van projecten voor personen in armoede. Uit de evaluatie van de eerste uitrol van het Bovenlokaal Cultuurdecreet van 15 juni 2018 bleek net de nood aan laagdrempelige ondersteuning van kortlopende projecten. Op basis hiervan is geopteerd voor twee projectsubsidielijnen binnen het ontwerp van decreet. Enerzijds de laagdrempelige subsidielijn voor kleine bovenlokale cultuurprojecten voor kortlopende projecten met een looptijd van maximaal één jaar en anderzijds de subsidielijn voor grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten met een maximale looptijd van drie jaar. Op beide subsidielijnen komen projecten die personen in armoede als doelgroep hebben, in aanmerking, mits ze voldoen aan de specifieke voorwaarden van die subsidielijn. Bovendien bepaalt het ontwerp van decreet in artikel 3, 15° de definitie van een project als volgt: ‘een activiteit die kan worden afgebakend qua opzet, doelstelling en in de tijd’. Dit impliceert dat een verlenging van een goed werkend project, in functie van verduurzaming niet mogelijk is.

5.2.5 Artikel-specifieke aanbevelingen

5.2.5.1 **Advies over Hoofdstuk 2: Projectsubsidies voor bovenlokale cultuurwerking**

- **Art. 5, 1° en 2°: Wijzig de focus op het culturele naar ‘brede vrije tijd’ binnen de eerste en tweede subsidievoorwaarde voor projectsubsidies nl.**
 - **Wijzig 1° ‘de aanvrager is een culturele of jeugdactor gelieerd aan de culturele sectoren’ naar ‘de aanvrager is een vrijetijdsactor in de brede zin van het woord’**
 - **Wijzig 2° ‘het betreft een project met een culturele finaliteit’ naar ‘het betreft een vrijetijdsinitiatief in de brede zin van het woord’**

Repliek

Dit voorontwerp van Bovenlokaal Cultuurdecreet gaat uit van het beleidsveld Cultuur en heeft als doel om een kwalitatieve, duurzame, diverse en geïntegreerde bovenlokale cultuurwerking uit te bouwen, te stimuleren, te optimaliseren en participatie te bevorderen. Het ontwerp van decreet stimuleert daarvoor transversale en beleidsveldoverschrijdende samenwerkingen, maar vertrekt steeds vanuit cultuur in de brede zin van het woord. De subsidielijnen voor kleine en grote bovenlokale cultuurprojecten hebben beide als doel om bovenlokale cultuurprojecten te ondersteunen. De aanbeveling van het Netwerk tegen Armoede om de subsidievoorwaarde dat een aanvrager een culturele of jeugdactor moet zijn, gelieerd aan culturele sectoren, te vervangen door ‘de aanvrager is een vrijetijdsactor’ zou betekenen dat ook actoren uit andere beleidsvelden, zoals bv sportverenigingen in aanmerking zouden komen. Aangezien dit ontwerp van decreet een cultuurdecreet is, en de middelen ook uit dit beleidsveld afkomstig zijn, wenst de minister niet in te gaan op deze aanbeveling.

Ook de aanbeveling van het Netwerk tegen Armoede om de subsidievoorwaarde dat een project een culturele finaliteit moet hebben, te vervangen door ‘een vrijetijdsinitiatief in de brede zin van het woord’, zou ertoe leiden dat projecten die geen enkele link hebben met cultuur, zouden kunnen gesubsidieerd worden. Het beleid heeft er uitdrukkelijk voor gekozen om in dit ontwerp van Bovenlokaal Cultuurdecreet te vertrekken vanuit het culturele gegeven, met het streven om linken te leggen naar andere sectoren en/of andere beleidsvelden. De vertrekbasis blijft echter cultuur.

- **Art. 9, 2°: schrap de 2de ontvankelijkheidsvoorwaarde van kleine projectsubsidies, nl. ‘de aanvrager is gevestigd in het werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking, zoals vermeld in art. 33, dat op basis van dit decreet gesubsidieerd wordt’**

Repliek

De keuze voor de uitgesproken en uitsluitende rol van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden is genomen vanuit de doelstelling en ambitie dat de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een

bovenlokale cultuurwerking op termijn gebiedsdekkend zouden zijn. Het beleid streeft er met andere woorden naar dat uiteindelijk elke gemeente in Vlaanderen zou deelnemen aan een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking. Het onderscheid dat bijgevolg wordt gemaakt tussen de subsidielij voor kleine bovenlokale cultuurprojecten en de subsidielij voor grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten, biedt daartoe een belangrijke incentive. Organisaties die niet gevestigd zijn in het werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking, zullen wel kunnen indienen op de subsidielij voor grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten. De minister wenst bijgevolg niet in te gaan op de aanbeveling. Als overgangsmaatregel komt er van 2024 tot 2026 een tijdelijk en experimenteel reglement voor kleine, bovenlokale cultuurprojecten.

- **Art. 12, 2° en art. 16, 2°: Algemene bezorgdheid bij de vermelding van ‘het bovenlokale karakter’ als beoordelingscriteria voor kleine bovenlokale cultuurprojecten en ‘bovenlokale schaalgrootte’ als beoordelingscriterium voor grote transversale bovenlokale cultuurprojecten. Het Netwerk tegen Armoede pleit voor een én-én verhaal: de bovenlokale criteria moeten afgewogen worden tegen een aanvullend criterium: nagaan of projecten voldoende inzetten op participatie van mensen in armoede aan vrije tijd.**

Repliek

Zoals het Netwerk tegen Armoede terecht aangeeft zijn de subsidievoorwaarden ‘bovenlokaal karakter’ en ‘bovenlokale schaalgrootte’ essentieel voor de geest van dit ontwerp van decreet dat net als doel heeft om een kwalitatieve, duurzame, diverse en geïntegreerde bovenlokale cultuurwerking uit te bouwen, te stimuleren en te optimaliseren. De aanbeveling van het Netwerk tegen Armoede om een aanvullende subsidievoorwaarde te voorzien voor beide projectsubsielijnen, waarin beoordeeld wordt of projecten voldoende inzetten op participatie van mensen in armoede, zou ertoe leiden dat enkel bovenlokale cultuurprojecten in aanmerking komen die inzetten op de participatie van mensen in armoede. Daardoor zou de focus van deze projectsubsielijnen heel sterk verengd worden. De minister wenst uitdrukkelijk de brede scope van de beide projectsubsielijnen te behouden. Deze brede scope zorgt er immers voor dat ook projecten die inzetten op de participatie van mensen in armoede, in aanmerking komen. Daarom gaat de minister niet in op de aanbeveling van het Netwerk tegen Armoede.

5.2.5.2 Advies over Hoofdstuk 3: Werkingssubsidies voor de ondersteuning van het bovenlokale cultuurlandschap

- **Art. 33, 6°, art. 36, 4°: Wijzig het 4de beoordelingscriterium van een bovenlokaal intergemeentelijk samenwerkingsverband ‘de mate waarin het intergemeentelijk samenwerkingsverband inzet op de toeleiding van kansengroepen naar het culturele vrijetijdsaanbod in de regio en hun deelname daaraan stimuleert’ naar ‘de mate waarin het intergemeentelijk samenwerkingsverband inzet op de uitbouw van een vrijetijdsaanbod voor kansengroepen en de toeleiding van kansengroepen naar het culturele en vrijetijdsaanbod in de regio’ => voorzie een structureel budget voor toeleiding**

van personen in armoede, noch voor hun reguliere werking, noch voor hun deelname aan een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie. Bovendien voorziet het decreet van 21 maart 2003 betreffende de armoedebestrijding in de ondersteuning van verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen.

5.2.5.3 Advies over Hoofdstuk 5: Organisatie van de kwaliteitsbeoordeling

- **Art. 68 en art 69 over het lidmaatschap van de pool van experts over de beoordeling van aanvraagdossiers: zorg ervoor dat binnen die pool van experts minstens één persoon zetelt die expliciet de belangen van mensen in armoede behartigt.**

Repliek

De minister gaat akkoord met deze aanbeveling en zal die als richtlijn meegeven aan de administratie bij de samenstelling van de beoordelingscommissies. Het ontwerp van decreet voorziet nu reeds dat leden van de pool van experts zullen worden aangesteld vanwege hun expertise. Vanzelfsprekend zal ook de expertise over en affiniteit met personen in armoede meegenomen worden bij de samenstelling van de pool van experts.

5.2.5.4 Advies over Hoofdstuk 9: Slotbepalingen

- **Art 102; Het Netwerk tegen Armoede moedigt volgende afwijkende bepaling aan: ‘In afwijking van de artikels 40 en 41 kan de Vlaamse Regering, maximaal voor de duur van de subsidieperiode 2027-2032 werkingsubsidies toekennen aan gemeenten of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die in 2026 werkingsubsidies ontvangen voor een lokaal netwerk voor de bevordering van de vrijetijdsparticipatie van personen in armoede op basis van artikel 22 van het decreet van 18 januari 2008 houdende flankerende en stimulerende maatregelen ter bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport, op voorwaarde dat ze geen deel uitmaken van een intergemeentelijk samenwerkingsverband dat subsidie ontvangt op basis van dit decreet voor de organisatie van een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie. Alle bepalingen vermeld in de artikelen 40 tot 46 zijn van toepassing op deze aanvragen met onderstaande afwijkingen:**
 - **1° onder bovenlokaal netwerk wordt een lokaal netwerk verstaan;**
 - **2° onder werkingsgebied wordt de gemeente verstaan;**
 - **3° onder intergemeentelijk samenwerkingsverband wordt gemeente verstaan;**
 - **4° er is slechts één indienmoment voor deze subsidieperiode. ‘**
- **Het Netwerk tegen Armoede vindt het bijzonder waardevol dat deze afwijkende bepaling werd toegevoegd. Toch wil het Netwerk tegen Armoede benadrukken dat er nog steeds gemeenten uit de boot zullen vallen. Dat zijn gemeenten die geen bovenlokaal intergemeentelijk samenwerkingsverband hebben en gemeenten die geen lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie hebben. In dit opzicht vinden we**

